

სასურსათო უსაფრთხოება და შრომითი რესურსების დასაქმება აბრარულ სექტორში.

დავით გოგიაშვილი
სტუ დოქტორანტი

რეზიუმე

უმუშევრობის მაღალი დონე საქართველოს ეკონომიკის ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევაა, შესაბამისად უმუშევრობის დონის შემცირება მომდევნო წლებში ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტია. ამასთან, კერძო სექტორის შემდგომი განვითარება და ზრდა წარმოადგენს უმუშევრობის შემცირების ყველაზე ეფექტიან მექანიზმს. იმისათვის, რომ უმუშევრობის შემცირებისა და დასაქმების ზრდის მიმართულებით ეფექტიანი ეკონომიკური პოლიტიკა განხორციელდეს, მნიშვნელოვანია განხორციელდეს უმუშევრობისა და დასაქმების კომპონენტების ანალიზი, როგორც მიწოდების მიმართულებით, რაც გულისხმობს შრომის ბაზრის ასიმეტრიულობას, მობილობის დაბალ ხარისხს, დაბალი პროდუქტიულობისა და არაადეკვატური კვალიფიკაციის არსებობას, ასევე მოთხოვნის მიმართულებით, რაც მოიცავს კერძო სექტორის არასაკმარის დივერსიფიცირებულობას, სექტორებს შორის არათანაბარ განვითარებას და ბიზნეს და სამეწარმეო საქმიანობის ერთიანი აგრომეურნეობის რეგულირების კონცენტრაციის შექმნის საკითხებს. სოფლის მეურნეობაში არსებული კრიზისი რომ დავძლიოთ, საჭიროა შევუწყოთ ხელი მეწარმეობის განვითარებას, ავალორდინოთ მცირე, საშუალო და მსხვილი ბიზნესი. ეროვნული მეწარმეობის ფორმირება-განვითარება მხოლოდ მომგებიანი საქმიანობისათვის ხელსაყრელ საბაზრო და სოციალურ გარემოშია შესაძლებელი. ამგვარი გარემო კი სახელმწიფომ და კერძო მეურნეობებმა ურთიერთთანამშრომლობით უნდა შექმნას.

საკვანძო სიტყვები: სასურსათო უსაფრთხოების სტრატეგია, დასაქმების პრობლემა, თვითდასაქმება, აგროსამრეწველო სექტორის განვითარება.

ძირითადი ტექსტი

საქართველოს სოფლის მეურნეობის პოტენციალის მაქსიმალურად ათვისება და მიზნობრივი გამოყენება ქვეყნის ეკონომიკისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია. სწორედ ამიტომ, დადებითი შედეგის მიღწევის უპირველესი გარანტია იქნება მკაფიოდ განსაზღვრული, კონკურენტუნარიანი წარმოებისკენ მიმართული აგრარული პოლიტიკის შემუშავება და ეკონომიკის ამ სექტორში ფინანსური რესურსების მოზიდვის ხელშეწყობა. ამავდროს, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებისა და სურსათის უვნებლობის უზრუნველყოფის საკითხი, რაც საქართველოს მთავრობის, კერძოდ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, ძირითადი ვალდებულებაა. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის პროგნოზით, მოსალოდნელია მსოფლიოს მოსახლეობის მკვეთრი ზრდა, რომელიც დღეს არსებული 7 მილიარდიდან 9 მილიარდს მიაღწევს. ამასთანავე, მსოფლიოში მიმდინარე პოლიტიკური პროცესები, კლიმატის გლობალურ ცვლილებებთან ერთად, დამატებით გამოწვევებს ქმნის მოსახლეობის ადეკვატური რაოდენობისა და ხარისხიანი სურსათით უზრუნველყოფის თვალსაზრისით. ეს პრობლემები ამჟამად მიმდინარე გლობალური საფინანსო და ეკონომიკური კრიზისის ფონზე მწვავედება. ცხადია, საქართველო, როგორც გლობალური ეკონომიკის ნაწილი, არსებული პროცესების მიღმა ვერ დარჩება. ეკონომიკის ტრანსფორმაციის მიუხედავად, ჩვენს ქვეყანაში ჯერ კიდევ მწვავედ დგას სიღარიბის, მათ შორის, მოსახლეობის სურსათით უზრუნველყოფის პრობლემა. აქედან გამომდინარე, უახლოესი წლების უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა ქვეყნის აგროსასურსათო სექტორის განვითარების იმგვარი მოდელის შემუშავება, რომელიც მოსახლეობას ხელმისაწვდომი და ხარისხიანი სურსათით დააკმაყოფილებს. ასევე, ხელს შეუწყობს კონკურენტული უპირატესობის მქონე პროდუქტების საექს-

პორტო პოტენციალის მაქსიმალურად გამოყენებას.

საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოების სტრატეგია, უპირველეს ყოვლისა, მიმართული უნდა იყოს საქართველოში აგრარული სფეროს განვითარებისკენ, რადგან სასურსათო დამოუკიდებლობის და სურსათით თვითუზრუნველყოფის გარეშე უსაფუძვლოა სასურსათო უსაფრთხოების მიღწევის მოლოდინი. ამ მიზნის მისაღწევად კი აუცილებელია შემდეგი ღონისძიებების გატარება: სოფლის მეურნეობაში ბიზნესისთვის მიმზიდველი გარემოს შექმნა; აგრარული სფეროს განვითარებისთვის ინვესტიციების მოზიდვა სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის, ირიგაციის და მელიორაციის სისტემის, სასოფლიო სამეურნეო ტექნიკის განახლების, სასაწყობო და სარეალიზაციო ფართების და მომსახურების უზრუნველყოფის მიზნით და ფერმერებისათვის მათი წვდომის უზრუნველყოფა; საწვავით და სასუქით უზრუნველყოფა; აუცილებელია აგროსამრეწველო სექტორის განვითარება; კვალიფიციური სპეციალისტების აღზრდა და მეცნიერული კვლევების განხორციელება; მემცენარეობის და მეცხოველეობის სფეროში ეპიდემიების გავრცელების პრევენცია; კრედიტების ხელმისაწვდომობა; სოფლის მეურნეობაში დაზღვევის სისტემის შექმნა; სასოფლო—სამეურნეო მიწის ფონდის სრულყოფილი დამუშავება; მაღალი ხარისხის თესლით უზრუნველყოფა; საგადასახადო შეღავათების დაწესება; ფერმერთათვის კონსულტაციების გაწევა სოფლის მეურნეობის თანამედროვე მიღწევების შესახებ; სურსათის ხარისხის ეფექტიანი კონტროლი, რაც კონკურენტუნარიანს გახდის ქართულ პროდუქციას ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზრებზე და სტიმულს მისცემს სასურსათო წარმოების განვითარებას, შესაბამისად, დასაქმების და შემოსავლების ზრდას; ინვესტირება ლაბორატორიების სანდო, პროფესიულ და გამჭვირვალე სისტემაში, რომელიც სურსათის უვნებლობისა და ხარისხის სისტემის საკვანძო ელემენტს წარმოადგენს. საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოების პოლიტიკა მიმართული უნდა იყოს სასურსათო ბაზრის განვითარებისაკენ მსოფლიო ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისი კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოების, ტექნიკური, სამართლებრივი,

საკადრო, კვლევითი და შიდა ბაზრის რისკ-მენეჯმენტის სისტემის სრულყოფის გზით.

სურსათზე ხელმისაწვდომობა ძირითადად ბაზარზე მოთხოვნა-მიწოდების კანონს ემორჩილება და დაიყვანება მაღაზიებში და ბაზრებზე სურსათის ფიზიკურ არსებობაზე თავისუფალ საბაზრო პირობებში. თუმცა საქართველოში დიდი სხვაობაა პროდუქტის ფასებსა და ოჯახების შემოსავლებს შორის, რაც გამოიხატება იმაში, რომ მოსახლეობის საკმაოდ დიდ ნაწილს არ მიუწვდება ხელი ხარისხიან სურსათზე და შესაბამისად მოიხმარენ იაფ, იმპორტულ, დაბალხარისხიან ან/და ფალსიფიცირებულ პროდუქტებს. ადგილობრივი წარმოება კონკურენციას ვერ უწევს იაფ და სუბსიდირებულ იმპორტულ პროდუქციას, რაც ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებას კიდევ უფრო აუარესებს.

მსოფლიოს მასშტაბით ადგილობრივ და იმპორტირებულ სურსათს შორის თანაფარდობა (იმპორტირებული პროდუქციის მაქსიმუმი) 20%-ს შეადგენს. მიუხედავად ამისა, საქართველოში სურსათის 70% იმპორტულია, ხოლო 30% წარმოება ადგილობრივად. თუმცა თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი ზოგიერთ პროდუქტზე კიდევ უფრო ნაკლებია. საქსტატის მონაცემების თანახმად, თვითუზრუნველყოფის კოეფიციენტი 2017 წლისათვის შემდეგი იყო: ბოსტნეული — 75%, ძროხის ხორცი — 39%, ღორის ხორცი — 41%, ფრინველის ხორცი — 18%. ამას ემატება ისიც, რომ იმპორტული საქონლის წარმომავლობა ხშირად არ არის დივერსიფიცირებული, რაც ქართულ ბაზარს კომერციულად უფრო მეტად დამოკიდებულს ხდის საერთაშორისო ბაზრებზე და იწვევს საბაზრო ფასების რყევას. საერთაშორისო ბაზარზე ფასების რყევები კი პირდაპირ გავლენას ახდენს პროდუქტის ფასებზე და ქვეყნის სასურსათო უსაფრთხოებას კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს, მით უფრო იმ რეალობაში, როდესაც ქვეყანაში არ არსებობს საბაზისო სურსათის სახელმწიფო მარაგები.

მიუხედავად იმისა ქვეყანაში არის თუ არა სურსათზე საკმარისი რაოდენობა, ზოგიერთ ოჯახს ხელი არ მიუწვდება მასზე. სურსათზე ფასების ზრდა კიდევ უფრო მეტ პრობლემას უქმნის ასეთ ოჯახებს საკვებზე ხელმისაწვდომობის მხრივ. უკანაქსნელი

კვლევების თანახმად, აღმორჩნდა, რომ მოსახლეობის 50% საკვებზე თავიანთი შემოსავლების ნახევარზე მეტს (54%) ხარჯავს და იკვებება ძირითადად პურიით და პურპროდუქტებით, რაც ორჯერ აღემატება დადგენილ ფიზიოლოგიურ ზღვარს. სწორედ ხელმისაწვდომობის პრობლემის გამო, საქართველოს მოსახლეობის ეს დიდი ნაწილი პურიით ცდილობს შეივსოს დღიური რაციონი. შესაბამისად, საქართველოში პურპროდუქტების ნაწარმი შეადგენს ენერგეტიკული ღირებულების საკვების 62%-ს მაშინ, როდესაც განვითარებულ ქვეყნებში ეს ციფრი 15%-ს არ აღემატება.

საკვებზე ხელმისაწვდომობა ასევე მჭიდროდ უკავშირდება დასაქმების პრობლემას და განუვითარებელ ინფრასტრუქტურას. საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო მიწები ძირითადად დანაწევრებულია და შესაბამისად არ გამოირჩევა ნაყოფიერებით, რაც აფერხებს სოფლის მეურნეობის განვითარებას და ქვეყანაში სასურსათო უსაფრთხოების გაუმჯობესებას.

საქართველოს სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულთა უმრავლესობას მცირე ფერმერები შეადგენენ, რომლებსაც ამ პირობებში ძალიან მცირე წვლილი შეაქვთ ქვეყნის სურსათით თვითუზრუნველყოფაში.

1990 და 2000 წლებს შორის საქართველოში დასაქმებულთა რაოდენობა 37%-ით (2 763 300-დან 1 732 700-მდე) შემცირდა. შედეგად, ბევრმა დიდმა და მცირე ზომის ქალაქმა თავისი მოსახლეობის თითქმის ერთი მესამედი დაკარგა. ეს ტენდენცია, მხოლოდ, ნაწილობრივ შეიცვალა 2005 წლის შემდეგ, როდესაც დაიწყო ინდუსტრიული საქმიანობის ნაწილობრივი გამოცოცხლება. საქართველოში შრომითი ბაზრის მდგომარეობა ბოლო წლებშიც აგრძელებს გაუარესებას, რაზეც დასაქმების დონის ვარდნა მიუთითებს. დასაქმების დონის ასეთ ვარდნას თან ახლავს უფრო მეტად არააქტიურობის, ვიდრე უმუშევრობის გაზრდა. საქართველოში შრომისუნარიანი ასაკის მქონე ადამიანების ორ მესამედზე ნაკლებია ეკონომიკურად აქტიური, რაც ევროკავშირის მაჩვენებელს (70%) მნიშვნელოვნად ჩამოუვარდება. სამუშაო ძალის ძალიან დაბალი მონაწილეობა განსაკუთრებით თვალშისაცემია ურბანულ რაიონებში, სადაც შრომისუნარიანი ასაკის

მქონე მოსახლეობის, მხოლოდ, 58% არის ეკონომიკურად აქტიური. ოფიციალური სტატისტიკის თანახმად, ეკონომიკურად აქტიური მოსახლეობის დიდი ნაწილი სოფლადაა კონცენტრირებული, სადაც მუშახელის უმეტესობა სოფლის მეურნეობის დარგშია დასაქმებული. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ გამოთვლის არსებული მეთოდის ნაკლოვანებები არ იძლევა სოფლის მეურნეობაში მუშახელის ნაკლებობის სრულფასოვნად შეფასების საშუალებას. არსებული მონაცემებით, მთლიანი დასაქმების 40%-ზე ნაკლები ქალაქებზე მოდის, ხოლო სოფლის მეურნეობის გარეთ დასაქმებულები დასაქმებულთა მთლიანი მაჩვენებლის 50%-ზე ნაკლებს შეადგენენ. მხოლოდ, 10%-ზე ნაკლები რჩება მრეწველობასა და მშენებლობაში დასაქმებული. არასასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის მთავარი კომპონენტია მომსახურება, რომლის წილი მთლიან დასაქმებაში 35%-ზე მეტია (საქსტატის მონაცემებით, 2002-2017 წლებში 35.5%-დან (2008 წელი) 38.5%-მდე (2017) მერყეობდა). აღსანიშნავია, რომ საქართველოში თვითდასაქმებულთა დონე მაღალია. საქართველოს სხვა რეგიონებისგან განსხვავებით, ქვემო ქართლში მრეწველობაზე მდლ-ის ორჯერ უფრო დიდი წილი მოდის, ვიდრე სოფლის მეურნეობაზე. რეგიონის ინდუსტრიულ ხერხემაღს ოთხი ძირითადი საწარმო ქმნის. ესენია: რუსთავის ფოლადის ქარხანა, რუსთავის ქიმიური საწარმო, ჰაიდელბერგ ცემენტი და რუსთავისა და კაზრეთის ოქროს მაღარო. სოფლად, სადაც 1990-იანი წლების მიწის რეფორმის დროს ყველა მცხოვრებს გადაეცა მცირე ზომის მიწის ნაკვეთები ამ სასოფლო-სამეურნეო მიწის სავარგულების მფლობელი მოსახლეობა განიხილება, როგორც სოფლის მეურნეობაში თვითდასაქმებულები. ამ მახასიათებლის მნიშვნელობას ის ფაქტიც უჩვენებს, რომ 2012-2013 წლებში სახელმწიფო ვაუჩერის პროგრამით დაახლოებით 700 000-მა ოჯახმა ისარგებლა.

მენარმეობის, აგრობიზნესის აღორძინების აუცილებლობა განპირობებულია არა მარტო სამამულო საქონლის წარმოების ზრდით, არამედ შიდა ბაზრის უმთავრესი სუბიექტის, მსყიდველობითუნარიანი მომხმარებლის ჩამოყალიბებითაც. ჩვენ ვერც ერთს ვერ მივაღწიეთ, ვერ შევქმენით გაჯერებული ბაზარი და

დაბალი შემოსავლის გამო, ამ საქონლის მომხმარებელიც ვერ გავხდით. ეს რომ დავძლიოთ საჭიროა შევუწყოთ ხელი მენარმეობის განვითარებას, ავალორძინოთ მცირე, საშუალო და მსხვილი ბიზნესი. ეროვნული მენარმეობის ფორმირება-განვითარება მხოლოდ მომგებიანი საქმიანობისათვის ხელსაყრელ საბაზრო და სოციალურ გარემოშია შესაძლებელი. ამგვარი გარემოს შექმნა კი სახელმწიფოს პრეროგატივაა. მენარმე, მენარმეობის კანონის შესაბამისად, შეიძლება იყოს ნებისმიერი სუბიექტი, რომელიც დამოუკიდებლად წარმართავს თავის საფინანსო საქმიანობას კანონით გათვალისწინებული წესით. სამენარმეო საქმიანობას შეიძლება ეწეოდეს უშუალოდ მესაკუთრე ან სხვა სუბიექტი, რომელსაც კანონმდებლობის შესაბამისად, მესაკუთრის მიერ გადაცემული აქვს ქონება სარგებლობის უფლებით.

უმუშევრობის პრობლემათა კვლევის საფუძვლად უმუშევართა აღრიცხვა უნდა იქცეს, რადგანაც ამ ინფორმაციულ ბაზას უნდა ეყრდნობოდეს სახელმწიფო პოლიტიკა დასაქმებისა და სოციალური დაცვის სფეროში. სტატისტიკის ეროვნულმა სამსახურმა გარკვეული ნაბიჯები გადადგა შრომითი რესურსების აღრიცხვის მეთოდის და მაჩვენებელთა სისტემის შემუშავების საქმეში, მაგრამ შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციების მეთოდური მითითებების საქართველოსთვის მორგება არასწორად მიგვაჩნია. სტატისტიკური მონაცემები დასაქმებისა და უმუშევრობის რეალურ სურათს არ ასახავს. ჩვენთან დასაქმებულად ითვლება მომუშავეთა დიდი რაოდენობა, რომლებიც ღებულობენ საარსებო მინიმუმის დაახლოებით 20 პროცენტს, რაც საერთაშორისო სტანდარტებით მიუღებელია. დაზუსტებას მოითხოვს დასაქმებისა და უმუშევრობის დონის გაანგარიშების მეთოდისა – არასრული დასაქმებისა და შემოსავლების გათვალისწინების თავლსაზრისით. შრომის ბაზრის უმნიშვნელოვანეს ფუნქციას წარმოადგენს სამუშაო ძალისა და ქვეყნის შრომითი პოტენციალის ეფექტიანი გამოყენება ეროვნული მეურნეობის ცალკეული დარგების მიხედვით, რაც უნდა განხორციელდეს მათი ოპტიმალური განაწილების საფუძველზე. აქედან გამომდინარე, დასაქმების სახელმწიფო პოლიტიკა, როგორც ქვეყნის სოციალ-

ურ-ეკონომიკური სტრატეგიის მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილი, საზოგადოების შრომითი პოტენციალის რაციონალურად გამოყენებისკენ უნდა იყოს მიმართული. საბაზრო ურთიერთობებზე გადასვლა მთლიანად ცვლის შრომისადმი დამოკიდებულებას. სახელმწიფოს მიერ იძულების ნაცვლად მკვიდრდება თავისუფალი არჩევანი. თავისუფალი საბაზრო ურთიერთობები საშუალებას იძლევა, იქ დასაქმდეს ადამიანი სადაც პრესტიჟულად მიიჩნევა. მხოლოდ ასეთ მიდგომას შეუძლია უზრუნველყოს შრომის ნაყოფიერების ამაღლება. ეს კი დასაქმებისა და ეკონომიკის ამაღლების უმთავრესი პირობაა. დასაქმებისა და ეკონომიკის სტაბილიზაციის პოლიტიკა არის ღონისძიებათა სისტემა შრომითი რესურსებისა და შრომისუნარიანთა მაქსიმალურად გამოყენებისათვის, რაც შრომის სამართლიანი განაწილებისა და მოქალაქეების კეთილდღეობის ამაღლების პირობებს ქმნის. ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ შრომის ბაზარი, როგორც ყოველგვარი სასაქონლო ბაზარი, ვითარდება მოთხოვნა-მიწოდების კანონების შესაბამისად. ამის გათვალისწინებით წარმოიქმნება შრომის ბაზრის კვლევის ძირითადი კომპონენტები: მოთხოვნა, მიწოდება და ფასი. ბაზრის ძირითადი სუბიექტები კი მრავალფეროვანი მენარმეები და შრომისუნარიანი ადამიანები არიან. უმუშევრობის დონეს ისიც ამცირებს, რომ შინამეურნეობის თითქმის ყველა წევრი ითვლება დასაქმებულად „თვითდასაქმებულთა“ კატეგორიის ხელოვნური ზრდა კი „ამცირებს“ უმუშევართა საერთო რაოდენობას. ეს განსაკუთრებით სოფლადაა საგრძნობი. 1990 წელს სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული იყო 895 ათასი კაცი. საერთო დასაქმებულთა 25,5 პროცენტი, რომელიც აწარმოებდა მთლიანი შიდა პროდუქტის 29,8 პროცენტს, რაც შეადგენდა 4454 მლნ. მანეთს. 2009 წელს მთლიანად მომუშავე 1991,8 ათასი კაციდან სოფლის მეურნეობაში დასაქმებული იყო 1046,1 ათასი კაცი ანუ 52,5 პროცენტი, რომელიც აწარმოებდა მთლიანი შიდა პროდუქტის 8,3 პროცენტს. მართალია, 1990 წელთან შედარებით 2009 წლისთვის სოფლის მეურნეობაში დასაქმებულთა რაოდენობა გაიზარდა 16,8%-ით, მაგრამ შიდა პროდუქციის მოცულობაში სოფლის ხვედრითი წილი 21,5 %-ით შემცირდა. შრომითი

რესურსების გამოყენებას სოფლის მეურნეობის საწარმოო პოტენციალში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია, რადგან მას სხვა რესურსების რაციონალურად გამოყენების საქმეში დიდი როლი ენიჭება. საწარმოო პოტენციალის გამოყენება წარმოუდგენელია ადამიანის შრომის გარეშე უილიამ პეტის სიტყვებით “შრომა სიმდიდრის მამაა და მიწა მისი დედა”. სასოფლო-სამეურნეო წარმოების აღმავლობის ერთადერთი განუხრელი პირობაა, შრომითი რესურსების ეფექტიანად გამოყენება, მითუმეტეს, რომ იგი ეროვნული მეურნეობის სხვა დარგებთან შედარებით მეტად დაბალი დონით ხასიათდება და შრომითი რესურსების ეფექტიანობის პრობლემაც მეტად რთული გადასაჭრელია.

ეკონომიკის სექტორული ანალიზი ცხადყოფს, რომ ქვეყნის ეკონომიკის მთლიანი პროდუქტიულობის ზრდის მიუხედავად, მნიშვნელოვნად დაბალია პროდუქტიულობის დონე სოფლის მეურნეობის სექტორში. აღნიშნულის ერთ-ერთ მიზეზს სექტორში მაღალი თვითდასაქმების მაჩვენებელი წარმოადგენს. მთლიანი დასაქმების თითქმის ნახევარი სოფლის მეურნეობის სექტორზე მოდის. ამასთან, სოფლის მეურნეობის სექტორი ქმნის მთლიანი შიდა პროდუქტის მხოლოდ 9%-ს. შესაბამისად, აუცილებელია, რომ აღნიშნული პრობლემის დაძლევისათვის და სექტორის ეფექტიანობის ზრდისთვის გაუმჯობესდეს სექტორებს შორის შრომის მობილობის მაჩვენებელი. სოფლის მეურნეობის სექტორისგან განსხვავებით, ბიზნეს სექტორის აქტივობის ზემოქმედება ეკონომიკურ ზრდასა და დასაქმებაზე ნათლად იკვეთება ეკონომიკის სხვა სექტორების მიხედვით. 2010-2016 წლების საშუალო ეკონომიკურ ზრდაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს ვაჭრობის (0.9 პროცენტული პუნქტი (პპ)), დამამუშავებელი მრეწველობის (0.8 პპ) და მშენებლობის (0.5 პპ) სექტორებმა. შესაბამისად, ამ სექტორებში დაფიქსირდა დასაქმების ზრდა. კერძოდ, 2016 წლის მონაცემების მიხედვით, ბიზნეს სექტორის დასაქმების 50%-ზე მეტი ვაჭრობის, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებზე მოდის. რაც შეეხება დასაქმების სექტორულ დინამიკას, 2010-2016 წლებში, საშუალოდ ბიზნეს სექტორის დასაქმების ზრდაში ყველაზე მაღალი წვლილი ვაჭრობის, უძრავი ქონების, მშენე-

ბლობის და მრეწველობის სექტორებმა შეიტანეს.

სოფლის მეურნეობის სექტორში დასაქმებულთა თითქმის ნახევარია დასაქმებული, თუმცა, მხოლოდ 2%-ია მისი წილი ბიზნეს სექტორის დასაქმებაში, რაც აღნიშნულ სექტორში თვითდასაქმებულთა მაღალი ხვედრითი წილით აიხსნება. სხვა სექტორებთან შედარებით სოფლის მეურნეობის სექტორში ყველაზე დაბალია პროდუქტიულობის მაჩვენებელი. შესაბამისად, აღნიშნული სექტორის განვითარებისთვის მნიშვნელოვანია ტექნოლოგიებისა და კაპიტალის ფორმირების ზრდა და სამუშაო ძალის გადადინება სხვა სექტორებში. სოფლის მეურნეობის სექტორში დაგეგმილია ინვესტირება სასათბურე მეურნეობების და ფერმების განვითარებისთვის, რაც ძირითადად დარგში მაღალკვალიფიციური დეფიციტური ცოდნის მქონე სპეციალისტებზე გაზრდის მოთხოვნას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- 1) სოფლის მეურნეობის პროექტების მართვის სააგენტოს „ერთიანი აგროპროექტი“ 2017წ.
- 2) ტურაბელიძე ნ. საადგილმამულო ურთიერთობათა საფუძვლები, თბ. 2009.
- 3) პოლ კრუგმანი, მაურიუს ოფსაიდის „საერთაშორისო ეკონომიკა თეორია და პოლიტიკა“ გამომცემლობა „ცისარტყელა“, 2000წ.
- 4) მენქიუ გ. ეკონომიკის პრინციპები, თბ. „დიოგენე“ 2008წ.
- 5) ე.ბარათაშვილი, გ.ჯოლია; ნ.გრძელიშვილი; ი.მამალაძე; დ.სახინაშვილი; დ.ჩახვაშვილი „ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირება“.თბ., 2011წ.
- 6) საქსტატის მონაცემები, 2017წ.

REFERENCES:

- 1) Agricultural Project Management Agency “United AgroProject” 2017
- 2) Turabelidze N. Fundamentals of Tidy Relationships, TB2009.
- 3) Paul Krugman, Maurice Offside “International Economics Theory and Politics” Publishing House “Rainbow” 2000

- 4) Menku G. Economics Principles. “Diogene” , 2008
- 5) E. Baratashvili, G.Jolia; N. Sondeliashvili; I.Mamaladze; D. Sheniashvili; D. Chakhvashvili State Regulation of Economy. TB.,2011.
- 6) Geostat data in 2017.

FOOD SECURITY AND EMPLOYMENT OF LABOR RESOURCES IN THE AGRICULTURAL SECTOR

David Gogiashvili

Phd student of GTU

RESUME

The high level of unemployment is one of the main challenges of the economy of Georgia; therefore the unemployment rate is one of the priorities of the country's economic policy over the years. Furthermore, further development and growth of the private sector is the most effective mechanism for unemployment reduction. To make an effective economic policy in the direction of increasing unemployment and employment growth, it is important to analyze the unemployment and employment components as in the direction of delivery, which implies the asymmetry of the labor market, low quality of mobility, low productivity and inadequate qualifications, as well as demand, which includes insufficient diversification of private sector, unequal development between sectors and issues of creation of concentration of agribusiness regulation of business and entrepreneurial activity. To overcome the crisis in agriculture, we need to support the development of entrepreneurship, to revive small, medium and large businesses. Formation and development of national entrepreneurship is possible only in favorable market and social environments. Such environment must be created by the state and private farmers in collaboration.

Keywords: Food security strategy, employment problem, self-employment, development of agro-industrial sector.